

До Конституційного Суду України
01033 Україна, м. Київ, вул. Жилянська, 14

Суб'єкт права на конституційне звернення
Носова Ольга Володимирівна
що проживає за адресою:

Конституційне звернення

В процесі практичного застосування ч. 3 ст. 1272 ЦК України та п. 24 Постанови Пленуму Верховного суду України від 30 травня 2008 року №7 "Про судову практику у справах про спадкування" (далі – п. 24 Постанови Пленуму) при розгляді цивільної справи за позовом _____ до _____, третя особа – _____ з'ясовувалось питання про надання додаткового строку для прийняття спадщини після смерті _____ (далі – справа за позовом _____).

При цьому виникла необхідність в офіційному тлумаченні ч. 3 ст. 1272 ЦК України та п.24 Постанови Пленуму з метою забезпечення реалізації та захисту моїх конституційних прав. Так, правозастосування названих правових актів при розгляді справи за позовом _____, яке суттєво відрізнялося від їх тлумачень судами касаційної інстанції при розгляді інших цивільних справ за наявністю подібних обставин, призвело до порушення мого права на спадщину після смерті _____, тобто порушення мого права власності, передбаченого ст. 41 Конституції України.

Отже, необхідність офіційного тлумачення ч. 3 ст. 1272 ЦК України викликана такими обставинами.

31 березня 2008 року померла громадянка _____, що проживала в _____ і яка не мала спадкоємців першої черги за законом. Її спадкове майно прийняли як спадкоємці другої черги за законом: рідний брат спадкодавця – мій батько _____ та рідна сестра спадкодавця – моя тітка _____. У наступному я успадкувала певне спірне майно (яке належало за її життя) як спадкоємець після смерті мого батька _____, який помер 28.06.2010 року.

30 серпня 2010 року первісна позивачка _____ – також рідна сестра спадкодавця _____, яка не

проживала разом з нею на момент її смерті (проживала в м.)
звернулася в районний суд м. з позовом до мене про
надання їй додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини
При цьому моя тітка ніколи не
заперечувала, що вона ще у 2008 році знала про смерть своєї рідної сестри

Після смерті первісної позивачки , яка настала
17.07.2012 року, її правонаступниками у спірних правовідносинах були
визнані і

Рішенням районного суду від 01.07.2013 р.
(додаток №1) залишеним без змін Ухвалою Апеляційного суду Харківської
області від 08 серпня 2013 року (додаток № 2) та оскаржуваною Ухвалою
Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних
справ від 29 серпня 2013 р. у справі № 6-37743 ск 13 (додаток № 3), позовні
вимоги задоволені. Надано , (як
правонаступникам) додатковий строк у шість місяців з
дня набрання рішенням законної сили для подання заяви про прийняття
спадщини після смерті

Ухвалою ВССУ від 10.02.2014 р. у допуску справи до провадження
Верховного Суду України мені було відмовлено (додаток № 4).

Дані судові рішення, які з моєї точки зору, ґрунтуються на
неадекватному тлумаченні ч. 3 ст. 1272 ЦК України і п. 24 Постанови
Пленуму, призвели до порушення моїх конституційних прав з
урахуванням того, що я як правонаступниця мого батька маю
законне право на спадщину після , однак надання
і додаткового строку для
прийняття спадщини позбавляє мене можливості реалізувати це право.

Згідно до судових рішень по справі , де я є
відповідачем, позивачці надано додатковий строк на подання заяви про
прийняття спадщини через 2 роки після його спливу, посиляючись на ч. 3
ст. 1272 ЦК України «за позовом спадкоємця, який пропустив строк для
прийняття спадщини з поважної причини, суд може визначити йому
додатковий строк, достатній для подання ним заяви про прийняття
спадщини».

Районний суд обґрунтував своє рішення наступними висновками:
«позивачем був пропущений строк
для прийняття спадщини, встановлений ст. 1270 ЦК України, через те що
доглядала та підтримувала важко хворого чоловіка

. Крім того, мешкала у , тобто у іншому ніж те, де була відкрита спадщина. Всі ці обставини перешкодили їй своєчасно подати заяву про прийняття спадщини».

Згідно Ухвали суду апеляційної інстанції області від 08 серпня 2013 р. рішення районного суду залишено без змін. Згідно цієї ухвали, «Суд першої інстанції прийшов до обгрунтованого висновку, що своєчасно не звернулася до нотаріальної контори з поважних причин, а саме: проживання у іншому місті, чоловік позивачки тяжко хворів і потребував стороннього догляду, про що свідчить медична документація. Після смерті чоловіка у лютому 2009 року стан здоров'я позивачки погіршився. Сама позивачка була людиною похилого віку, 1928 року народження, і сама потребувала стороннього догляду.

Таким чином, суд першої інстанції правильно визначився про наявність поважних причин пропуску строку для звернення з заявою про прийняття спадщини».

Ухвала ВССУ мотивована тим, що: «Доводи касаційної скарги і вміст оскаржуваних рішень не дають підстав для висновку про те, що судами допущено порушення або неправильне застосування норм матеріального або процесуального права, які призвели до неправильного вирішення справи, та зазначені доводи не викликають необхідності перевірки матеріалів справи».

Таким чином, суди першої та апеляційної інстанцій, з якими погодився суд касаційної інстанції, задовольнили позив з тих підстав, що первісна позивачка мала похилий вік, проживала в іншому місті ніж спадкодавець, сама особисто та її чоловік тривалий час страждали на низку хронічних хвороб.

Однак судами не розглядалися і не оцінювалися наступні обставини.

Із наданих позивачкою висновків лікарів служби «Домашній доктор» міста від 27.10.2006 р. і 21.01.2008 р., у чоловіка позивачки був діагностований 27.10.2006 р., тобто за 2 роки до закінчення законного строку для прийняття спадщини. Згідно висновків лікарів 27.10.2006 р., коли стався , хворий перебував в стані середньої тяжкості, яке не потребувало стаціонарного лікування, а за два місяці до смерті спадкодавиці (21.01.2008 р.) відмічено значне покращення стану його здоров'я.

Крім того, не прийнято до уваги і такі факти:

– в перебіг законного строку для прийняття спадщини (квітень-вересень 2008 р.) не зареєстровано жодного звернення чоловіка позивачки

за медичною допомогою;

– документально підтверджено, що в одній квартирі з позивачкою та її чоловіком проживала їх доросла дочка яка при необхідності могла забезпечити догляд за хворим батьком.

До поважної причини пропуску законного строку суди віднесли її проживання в тобто не в тому місті, де була відкрита спадщина. Однак позивачка не надала жодних пояснень, з яких причин заява на прийняття спадщини не могла бути оформлена нотаріусом м і відправлена по пошті до . До того ж, я надала до суду копію фрагмента карти , якою підтверджено, що поряд з домом, де проживає позивачка, розташовано декілька нотаріальних контор.

Похий вік і хвороби позивачки районним судом не віднесені до важливих причин пропуску нею законного строку (додаток № 1). Однак ухвала апеляційного суду (додаток № 2) містить вказівку про погіршення стану здоров'я позивачки після смерті її чоловіка у лютому 2009 р., тобто майже через півроку після закінчення законного строку (спадкодавиця померла 31 березня 2008 р.). В ухвалі також відмічено: "сама позивачка була людиною похилого віку 1928 року народження і сама потребувала стороннього догляду".

Розглядаючи хвороби як поважні причини пропуску позивачкою законного строку, апеляційним судом не прийняті до уваги такі факти:

– жодна з хронічних хвороб, які відмічені у витязі з її амбулаторної карти районної лікарні, не є інвалідизуючою, тобто такою, що потребує стороннього догляду (основні хвороби «ИБС, атеросклеротический кардиосклероз, атеросклероз коронарных артерій»; супутні хвороби – «язвенная болезнь двенадцатиперстной кишки, межреберная невралгия, церебральный атеросклероз, остеохондроз»;

– в перебіг законного строку, тобто в квітні-вересні 2008 р., ніяких загострень вказаних хронічних хвороб у позивачки документально не зареєстровано;

– згідно з даними витягу з амбулаторної карти "за период с 2006 г. по 2009 год пациентка неоднократно обращалась к участковому врачу поликлиники..., получала лечение на дому... все явки к участковому врачу зафиксированы в амбулаторной карте больной". Як свідчать ці вказівки, впродовж законного строку позивачка не потребувала стаціонарного лікування, та була здатною до самостійного пересування.

– здатність позивачки забезпечити догляд за хворим чоловіком, на що вказано у позовній заяві, суперечить факту її тяжкого стану, оскільки

тяжкохвора людина, яка сама потребує стороннього догляду, не може забезпечити догляд за іншою тяжкохворою людиною.

Розглядаючи похилий вік позивачки як перешкоду для звернення до нотаріуса, апеляційний суд не звернув увагу на наявність в матеріалах справи документальних підтверджень того, що у 2010 році вона двічі (08.07.2010 р. і 27.07.2010 р.) особисто зверталася до нотаріальних контор тобто документально доведене самостійне пересування позивачки через два роки після відкриття спадщини, коли її вік складав вже роки.

З вищенаведених даних вбачається таке тлумачення норм ч. 3 ст. 1272, згідно якого не є обов'язковими і необхідними як обґрунтовані докази об'єктивності та поважності причин пропуску законного строку, так і врахування документально підтверджених фактів, які суперечать поважності, об'єктивності і непереборності цих причин.

При такому застосуванні вказаного правового акту коло претендентів на продовження пропущеного строку для прийняття спадщини значно розширюється, оскільки до їх числа можуть бути віднесені усі потенційні спадкоємці похилого віку, які страждають хронічними захворюваннями і мешкають за межами міста, де була відкрита спадщина. Кількість таких спадкоємців може бути поповнена за рахунок осіб, які нібито доглядали хворого члена своєї родини. Правовими наслідками такого застосування вказаних правових актів стане практика постійного, ніяк не обмеженого часом, перегляду судами кола осіб, які приймають спадщину, і, відповідно, безперервне переоформлення вже наданих і оформлених прав власності на спадкове майно.

Правозастосування норм ч. 3 ст. 1272 ЦК України судами, які розглядали справу за позовом , суттєво відрізняється від тлумачення цього правового акту судами касаційної інстанції при розгляді інших цивільних справ за подібними обставинами, що вбачається із ухвал ВССУ, доданих до даного звернення (додатки № 5-7).

Так, 03 липня 2013 року ВССУ прийняв Ухвалу по справі, аналогічній моїй (справа). Тобто, позивачі посилалися на такі причини пропуску строку для прийняття спадщини: похилий вік, назадовільний стан здоров'я, проживання у віддаленому від центра населеному пункті з нерегулярним транспортним сполученням (додаток №5).

Як відмічено в Ухвалі по даній справі, «... правила ч.3 ст. 1272 ЦК України можуть бути застосовані за наявності двох умов: у спадкоємця були об'єктивні перешкоди для подання заяви про прийняття спадщини, ці обставини визнані судом поважними...»

Апеляційний суд дійшов висновку про відсутність належних доказів щодо неможливості вчасно подати заяву до нотаріальної контори, оскільки надані позивачами медичні довідки даних про неможливість пересування не містять...».

В Ухвалі ВССУ від 30.10.2013 року № _____ зі справи, аналогічній моїй, міститься висновок, що загальний 6-місячний строк для подання заяви про прийняття спадщини є обов'язковим і для особи, яка проживає окремо від спадкодавця (додаток № 6).

Зміст правової позиції Ухвали ВССУ від 18.12.2013 р. № _____, яка також подібна моїй справі, полягає в тому, що тривала хвороба позивача не є правовою підставою для надання йому додаткового строку для прийняття спадщини в порядку ч.3 ст1272 ЦК України (додаток № 7).

Отже, в цих ухвалах, на відміну від ухвали по моїй справі, судами касаційної інстанції такі факти, як проживання позивача окремо від спадкодавця і його тривала хвороба, були визнані такими, що не можуть вважатися матеріально-правовою підставою для надання додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини.

Натомість встановлені судами у моїй справі обставини – факт проживання позивачки _____ в іншому місті України, ніж її сестра-спадкодавець, її похилий вік, тривалі хронічні хвороби чоловіка та її самої при наявності документальних підтверджень її можливості пересування – не створювали безперервно протягом 2,5 років (!) після смерті спадкодавця перешкод подати заяву про прийняття спадщини. Зазначені обставини не були пов'язані з об'єктивними, непереборними, істотними труднощами на вчинення позивачкою цих дій.

Необхідність офіційного тлумачення п. 24 Постанови Пленуму щодо надання додаткового строку для прийняття спадщини пов'язана з наступним. Згідно з цим пунктом, «при розгляді таких справ потрібно перевіряти наявність або відсутність спадкоємної справи щодо спадкодавця в державній нотаріальній конторі по місцю відкриття спадщини, наявність у матеріалах справи обгрунтованої постанови про відмову нотаріуса в здійсненні нотаріальної дії, зокрема відмови у видачі свідоцтва про право на спадщину».

Однак в матеріалах спадкової справи _____, яка після її смерті була відкрита в 6-й державній нотаріальній конторі _____ відсутня як сама заява, на яку вказала _____, так і постанова про відмову нотаріуса. Тобто, посилення районного суду «... державний

нотарус роз'яснив, що вона пропустила строк на подання такої заяви», базується лише на припущеннях.

Звертає на себе увагу те, що в Ухвалі апеляційного суду взагалі не вказано, чи було звернення позивачки в нотаріальну контору за місцем відкриття спадщини.

Як свідчить вищенаведене, при розгляді справи за позовом . норми п.24 Постанови Пленуму судами застосовані таким чином, що для надання додаткового строку на прийняття спадщини не є обов'язковим як звернення до нотаріальної контори за місцем відкриття спадщини, так і документальне підтвердження факту відмови нотаріуса.

Таке тлумачення п. 24 Постанови Пленуму районним та апеляційним судами при розгляді справи за позовом з якими погодився суд касаційної інстанції, суттєво відрізняється від його тлумачення ВССУ при розгляді аналогічної справи. Так, Ухвалою ВССУ від 31 жовтня 2013 р., справа № скасовані рішення судів районної і апеляційної інстанцій про надання позивачу двохмісячного додаткового строку для прийняття спадщини після смерті його тітки (додаток №8). Як вказано в мотивувальній частині цієї ухвали з посиланням на п.24 Постанови Пленуму Верховного Суду України №7 від 30 травня 2008 р. «Про судову практику у справах про спадкування»: «... суд першої інстанції у порушенні вимог ст.ст.212-214 ЦПК України зазначені вимоги закону не врахував, не перевіряв наявності або відсутності спадкової справи у державній нотаріальній конторі за місцем відкриття спадщини, коло спадкоємців яке прийняли спадщину після смерті ОСОБА 3 [спадкодавиці], не дослідив поважності причини пропуску строку для прийняття спадщини.

Апеляційний суд на зазначені порушення закону судом першої інстанції уваги не звернув».

Отже, тлумачення п. 24 Постанови Пленуму, яке було застосовано ВССУ при розгляді справи № суперечить правовій позиції судів по моїй справі, в матеріалах якої була відсутня відмова нотаріальної контори по місту відкриття спадщини у видачі свідоцтва про право на спадщину.

З вказаними ухвалами я ознайомила на сайті Єдиного державного реєстру судових рішень (<http://reyestr.court.gov.ua/>), також на сайті Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ (<http://sc.gov.ua/>), на сайті Верховного суду України (<http://www.court.gov.ua/>).

З вищенаведеного вбачається, що норми ч.3 ст 1272 ЦК України і п.24 Постанови Пленуму неоднаково за однакових обставин, у подібних

правовідносинах застосовані в Ухвалі ВССУ від 29 серпня 2013 року по справі № _____ за позовом _____ та доданих до даного звернення Ухвалах судів касаційної інстанції по інших цивільним справам, що потягнуло за собою прийняття різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах. Це призвело до порушення мого конституційного права власності, передбаченого ст 41 Конституції України.

На підставі вищевикладеного, керуючись ст.ст. 41, 147, 150 Конституції України, ст.ст.42, 43 та 94 Закону України "Про Конституційний суд України",

ПРОШУ:

Дати офіційне тлумачення положень двох законодавчих актів України, які застосовуються при розгляді справ про надання спадкоємцю додаткового строку для подання ним заяви про прийняття спадщини:

1. ч.3 ст 1272 ЦК України («за позовом спадкоємця, який пропустив строк для прийняття спадщини з поважної причини, суд може визначити йому додатковий строк, достатній для подання ним заяви про прийняття спадщини») в такому аспекті: чи слід вважати поважними причинами пропуску строку для прийняття спадщини похилий вік, хронічні хвороби спадкоємця та члена його родини і проживання в іншому місті ніж спадкодавець, або потрібні докази неможливості пересування спадкоємця в цей період?

2. п.24 Постанови Пленуму Верховного суду України від 30 травня 2008 року №7 "Про судову практику у справах про спадкування" ("при розгляді таких справ потрібно перевіряти наявність або відсутність спадкоємної справи щодо спадкодавця в державній нотаріальній конторі по місцю відкриття спадщини, наявність у матеріалах справи обґрунтованої постанови про відмову нотаріуса в здійсненні нотаріальної дії, зокрема відмови у видачі свідоцтва про право на спадщину.") в такому аспекті: чи є обов'язковим наявність в матеріалах справи документального підтвердження відмови держнотконтори по місцю відкриття спадщини у видачі свідоцтва про право на спадщину?

Додатки (копії) у трьох примірниках:

Дата:

Носова О.В.